

207 20 JAN. 2007

Σκόρπιες σκέψεις περί Συντάγματος

του Νικ. Α.Γ. Λιναρδάτου

Εχω μπροστά μου ένα βιβλιαράκι με τὰ χρώματα τῆς Σουηδίας (κίτρινο καὶ γαλάζιο) καὶ με τὸν τίτλο «The Constitution of Sweden». Εἶναι ἔκδοση τῆς Riksdag, τῆς Σουηδικῆς Βουλῆς, καὶ περιέχει σὲ ἀγγλικὴ μετάφραση τοὺς βασικούς τρεῖς νόμους, οἱ ὁποῖοι συνιστοῦν τὸ σύνταγμα τῆς χώρας. Φέρουν τοὺς τίτλους: Ὁργανο τῆς Κυβερνήσεως, Νόμος περὶ διαδοχῆς καὶ Νόμος γιὰ τὴν Ἐλευθερία τοῦ Τύπου. Σὲ χαμηλότερη βαθμίδα κύρους, ἀλλὰ πάνω ἀπὸ τὸν κοινὸ νόμο, μέρος τῆς συνταγματικῆς τάξεως, εἶναι καὶ ὁ Νόμος γιὰ τὴν Riksdag, στὴν πραγματικότητά κανονισμὸς τῆς Βουλῆς.

Ἐκ πρώτης ὄψεως προκαλεῖ ἐντύπωση ἡ σημασία τὴν ὁποία οἱ Σουηδοὶ ἀποδίδουν στὴ λειτουργία τοῦ Τύπου, ὥστε νὰ δίνουν στὶς ρυθμίσεις τῆς συνταγματικῆς ἰσχύ. Προφανῶς μὴ ὀργανωμένη κοινωνία κρίνει ὅτι οἱ διατάξεις περὶ τοῦ Τύπου ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστο καὶ σπουδαῖο σὲ οὐσία καὶ ἔκταση (14 κεφάλαια καὶ 123 περιεκτικὰ ἀρθρα) τμῆμα τῆς συνταγματικῆς τάξεως. Σὲ ἐμὰς μὴ προσπάθεια «πρὸς ἐκπόνησιν... τοῦ βασικοῦ σχεδίου νέου νόμου περὶ Τύπου...» τὸ 1975 ἔσπασε τὰ μοῦτρα τῆς σὲ τοῖχο συντεχνιακῶν κυρίως συμφερόντων καὶ δὲν ἔτελεσφόρησε. Τὰ τοῦ Τύπου στὴ φαιδρὰ αὐτῆς χώρας διέπονται ἀπὸ τούτοντες διαφόρων σχετικῶν ἢ ἀσχετων νόμων τῆς τελευταίας ἑβδομηκονταετίας. Ἄξιζει μὴ ματιά στὴ μελέτη «Τύπος καὶ Σύνταγμα» τοῦ καθηγητῆ Π. Δ. Δαγτόγλου (Πανεπιστημιακὴς Ἐκδόσεις, Ἀθήνα, 1989).

Ἡ δεύτερη παρατήρηση, πού παρουσιάζει ἐπίκαιρο ἐνδιαφέρον, λόγω τῶν συζητήσεων γιὰ τὴν ἀναθεώρηση τοῦ ἀρθρου 16 τοῦ Συντάγματός μας, προκαλεῖται ἀπὸ τὶς μηδαμινὲς ἀναφορὲς τοῦ Σουηδικοῦ συντάγματος στὴν παιδεία. Αὐτὲς εἶναι:

A. «...Εἶναι ὑποχρέωση τῆς δημόσιας διοικήσεως νὰ ἐξασφαλίζει τὸ δικαίωμα ἐργασίας, στεγασεως καὶ παιδείας...».

B. «...Ἡ Κυβέρνηση μπορεῖ μὲ ἐξουσιοδότηση νόμον νὰ ἐκδίδει κανονισμοὺς... ἐπὶ ἐνός ἐκάστου τῶν κάτωθι θεμάτων... παιδείας καὶ ἐπαγγελματικῆς καταρτίσεως». Αὐτὲς εἶναι οἱ μόνες μέσα στὸ κυρίως σύνταγμα ἀναφορὲς σὲ θέματα παιδείας.

Στὸν νόμο γιὰ τὴν Riksdag ὑπάρχουν –καὶ μόνον αὐτὲς– οἱ ἐξῆς διατάξεις: «Ἡ Riksdag θὰ συνιστᾷ τὶς ἀκόλουθες δεκαεῖς ἐπιτροπές... 11. Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν παιδεία». «Ἡ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν παιδεία θὰ ἐτοιμάζει θέματα πού ἀφοροῦν στὴν ἀνώτερη παιδεία καὶ ἔρευνα, στὸ σχολικὸ σύστημα καὶ στὴν ἐκπαίδευση τῶν ἐνηλίκων». «Ἡ Ἐπιτροπὴ Μορφωτικῶν ὑποθέσεων θὰ προετοιμάζει θέματα πού ἀφοροῦν στὸν πολιτισμὸ ἐν γένει, τῆ λαϊκῆ παιδείας...». «Ἡ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἀσφάλιση θὰ προετοιμάζει θέματα πού ἀφοροῦν... καὶ στὴν οικονομικὴ ὑποστήριξη τῶν σπουδαστῶν». Ἡ λέξη University (Πανεπιστήμιο) δὲν ὑπάρχει οὔτε στὸ Σύνταγμα, οὔτε στὸν κανονισμὸ τῆς Riksdag.

Ἀναφέρθηκα ἀρκετὰ ἐκτενῶς στὰ συμβαίνοντα (ὄχι, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, στὰ τεκταινόμενα, ὅπως ἀδιακρίτως συνηθίζεται ἀπὸ δημοσιογράφους καὶ πολιτικούς μας), στὰ ἰσχύοντα στὴ Σουηδία, γατὶ οἱ συγκρίσεις μὲ ὅσα συμβαίνουν καὶ ἰσχύουν σὲ ἄλλες χώρες εἶναι πάντα χρησιμὲς καὶ διδακτικὲς. Καὶ γιὰ νὰ δοῦν οἱ Ἕλληνες πολῖτες μὴ ὀνητὸ τοῦ σουηδικοῦ μοντέλου, τὸ ὁποῖο ὁ κ. Γιώργος Α. Παπανδρέου προβάλλει ὡς πρότυπο, τιμωρεῖ ὁμως αὐστηρὰ ὅποιον ἀπὸ τὰ στελέχη τοῦ «κινήματος» γελαστὲ νὰ τὸ προβάλλει ὡς πρότυπο. Τέλος, αὐτὲς οἱ πληροφορίες αὐτὴν τῆ στιγμή, πού συζητοῦνται μὲ πάθος, ἀλλοφροσύνη καὶ ἀσυναρτησία συνταγματικῆς καὶ ἄλλες ρυθμίσεις θεμάτων τῆς ἀνωτάτης παιδείας, πιθανόν νὰ κάνουν μερικὸς συμπολίτες νὰ ἔχουν, ὅπως λένε οἱ Ἀγγλοσάξονες, δευτέρες σκέψεις. Καὶ ἐμεῖς: Στερνὴ μου γνώση νὰ σ' εἶχα πρώτα.

Ἐμίλησα γιὰ συνταγματικὲς ρυθμίσεις. Τοῦτο μοῦ δίνει ἔναυσμα γιὰ μὴ ἄλλη σειρά στοχασμῶν. Ὅταν ἀνιγγεῖε ἡ Κυβέρνηση τὴν πρόθεσή της νὰ ἐπιχειρήσει νὰ ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος, ἡ «Ἔστια» εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ δημοσιεύσει τὴν 3ῃ καὶ 17ῃ Ἰουνίου 2006 δύο μακροσκελῆ ἀρθρα μου. Στὸν τίτλο τοὺς ὑπῆρχε ἡ διατύπωση «γιὰ μὴ τολμηρῆ ἀναθεώρηση». Δυστυχῶς ἡ συζήτηση πού διεξάγεται αὐτὸν τὸν καιρὸ στὴ Βουλὴ, ἀνταρκατριζετα ἀπὸ κάτι, εἶναι ἀπὸ ἀτολμία καὶ ἔλλειψη φαντασίας.

Ἄν ψηφισθοῦν οἱ ὑποβληθεῖσες ἀπὸ τὰ δύο μεγάλα κόμματα προτάσεις, ὑποστηρίζω μὲ βεβαιότητα ὅτι καὶ τότε δὲν θὰ ἐπέλθει οὐσιαστικὴ ἀλλαγὴ στὸ πολιτικὸ σκηνικὸ, στὸν τρόπο πού ἀσκεῖται ἡ πολιτικὴ καὶ διοικεῖται ἡ χώρα. Τὸ σύστημα ὅπως λειτουργεῖ καὶ θὰ συνεχίσει νὰ λειτουργεῖ, πάσχει ἀπὸ ἓνα χοντρὸ κουσοῦρι. Ἐχομε μὴ παντοδύναμη ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἐπενδυμένη στὸ ἀξίωμα τοῦ πρωθυπουργοῦ, πανίσχυρον, παντογνώστη καὶ παντοδότη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά φυτοζωεῖ μὴ κακόμοιρη νομοθετικὴ ἐξουσία, μὴ σχεδὸν ἀνύπαρκτη Βουλὴ. Ἐγραφα τότε ὅτι «ἡ Δημοκρατία μας παρουσιάζει ἓνα πολὺ πλατὺ ἔλλειμμα. Δὲν ἐξασφαλίζει κατὰ μὴ δυνάμενο νὰ παρακαμφθεῖ τρόπο τὴν προστασία τῶν πολιτῶν ἀπὸ τὴν αὐθαρεσία τοῦ κράτους καὶ τῆς Κυβερνήσεως... Τὸ συνταγματικὸ πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ καθολικὴ ἀνατροπὴ τῆς ἰσορροπίας ἀνάμεσα στὴ νομοθετικὴ καὶ ἐκτελεστικὴ λειτουργία τῆς Πολιτείας, εἰς βάρος βέβαια τῆς πρώτης».

Συμβουλευεῖ ὁ Ἀριστοτέλης (Πολιτικά 1297B 37): «Ἔστι δὲ τρία μέρη τῶν Πολιτειῶν πασῶν περὶ ὧν δεῖ θεωρεῖν τὸν σπουδαῖον νομοθέτην ἐκάστη τὸ συμφέρον» (Ὅλα τὰ πολιτεύματα ἔχουν τρία συστατικὰ μέρη καὶ ὁ σοβαρὸς νομοθέτης πρέπει νὰ ἐξετάσει τί συμφέροι στὸ καθένα ἀπ' αὐτά). Τὰ τρία μέρη εἶναι τὸ βουλευόμενον περὶ τῶν κοινῶν (ἡ νομοθετικὴ λειτουργία), τὸ περὶ τὰς ἀρχάς (ἡ διοικητικὴ ἐξουσία) καὶ τὸ δικάζον (τὸ δικαστικὸ σῶμα). Αὐτὴ εἶναι ἡ παλαιότερη ἀναφορὰ σὲ διόριση ἐξουσιῶν.

Στὸν σημερινὸ νομοθέτη ἐναπόκειται νὰ θεωρήσει τὸ συμφέρον τοῦ πολιτεύματος καὶ νὰ ἀποκαταστήσει τὴν ἰσορροπία μεταξὺ τῶν λειτουργιῶν τῆς Πολιτείας μας. Χρειάζεται τόλμη. Νὰ ἀποδοθεῖ σὲ κάθε μίᾳ ἀπὸ τὶς ἐξουσίες ἡ πρέπουσα θέση τῆς μέσα στὸ πολίτευμα. Νὰ δοθεῖ στὸ βουλευόμενον μὲριο ἢ δυνατότητα νὰ βουλευεταί.